HE 26/2026 vp 8.4.2026

Lausunto:

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt Puolustusvoimien Pääesikunnalta kirjallisen asiantuntijalausunnon hallituksen esityksestä laiksi sakon täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 26/2026 vp). Lausunto on valmisteltu Puolustusvoimien Pääesikunnan oikeudellisen osaston sotilasoikeudenhoitosektorilla. Sotilasoikeudenhoitosektori vastaa osastolla Puolustusvoimien yleisestä rikos- ja rikosprosessuaalisesta ohjauksesta ja koordinoinnista.
Lausunnossa keskitytään ainoastaan tunnistettuihin Puolustusvoimia ja sen toimialaa koskeviin muutosehdotuksiin.

Esityksen mukaan Puolustusvoimat lisättäisiin muiden esineiden ja eläimen tappamismääräyksen osalta lakiin menettämisseuraamuksen täytäntöönpanosta vastaavaksi viranomaiseksi niissä rikosasioissa, jotka Puolustusvoimat on tutkinut (38a). Kyse on suhteellisen harvoin aktualisoituvasta tilanteesta ja vaikeammissa tilanteissa olisi oikeus saada poliisilta virka-apua. Käytännössä vastaan tulleet tilanteet ovat liittyneet esimerkiksi laittomassa uhkauksessa käytettyihin esineisiin taikka muihin vähäarvoisia esineitä koskeneisiin hävittämistilanteisiin.
Esityksen mukaan luovuttaisiin lakiin kirjatusta perusteesta myöntää maksuaikaa sakkoasioissa asevelvollisuuden suorittamisesta johtuen (14 § ja 15 §) sekä kiellosta käynnistää muuntorangaistusmenettely asevelvollisuuden suorittamisen aikana (24 §). Toisaalta asevelvollisuus voisi edelleen toimia yhtenä perusteena hakea maksuaikaa perittäville sakoille taikka lykkäykselle suorittaa muuntorangaistus vankilassa asevelvollisuuden suorittamisen jälkeen.

> Esityksen perustelujen mukaan ei *”ole tarkoituksenmukaista, että muuntorangaistuksen täytäntöönpano vankilassa keskeyttäisi asevelvollisuuteen liittyvän palveluksen. Palveluksessa olo voisi siten jatkossakin olla perusteena muuntorangaistuksen täytäntöönpanon lykkäämiselle jäljempänä kerrotulla tavalla.”* Arvioni mukaan tämä on tärkeä asia ja on hyvä, että perusteluissa edelleen korostetaan, että asevelvollisuuteen liittyvän palvelus toimii lähtökohtaisesti esteenä muuntorangaistuksen täytäntöönpanolle, mikäli siihen vedotaan. Asevelvollisuus voi olla nuorelle merkityksellinen kasvun paikka ja käännekohta elämässä, jos sen suorittaminen loppuun saakka keskeyttämättömänä onnistuu.

Esityksen mukaan lakimuutos poistaisi ainakin ulosottoviranomaiselta velvollisuuden tiedustella erikseen asevelvollisuutta koskevia seikkoja (37 §:n kumoaminen), mikä muuntorangaistusprosessin sujuvoittamisen lisäksi mahdollisesti sujuvoittaisi osaltaan ulosottoprosesseja.

Arvioni mukaan ehdotetuilla muutoksilla ei ole merkittävää vaikutusta Puolustusvoimiin ja niiltäkin osin kuin muutoksia on, lainsäädäntö mahdollistaa keinoja, joilla varmistetaan viranomaistoiminnan sujuva hoitaminen (virka-apu menettämisseuraamusasioissa) sekä asianosaisten oikeusturvan toteutuminen (maksuajan myöntäminen ja muuntorangaistuksen lykkääminen asevelvollisuustilanteissa). Pidän muutosehdotuksia kannatettavina ja ne osaltaan selkeyttävät viranomaisten toimivaltajakoa ja mahdollisesti sujuvoittavat sakon täytäntöönpanoa.

PIETI KANNALA

Pääesikunta, oikeudellinen osasto | Huvudstaben, juridiska avdelningen | Defence Command Legal Division
Sotilasoikeudenhoitosektori (rikostutkinta) | Sektorn för militär rättsvård (brottsutredning) | Sector for Administration of Military Justice (Criminal Investigations)
Sektorijohtaja | Sektorchef | Sector Chief

